

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/199584,Anna-Wardzinska-Jozef-Tadeusz-Tumiel-1915-1995.html>
16.05.2024, 12:04

Anna Wardzińska: Józef Tadeusz Tumiel (1915 - 1995)

Oficer Armii Polskiej w ZSRS, dowódca ochrony Sztabu Generalnego 2. Korpusu Polskiego oraz oficer do specjalnych zleceń gen. Władysława Andersa.

Urodził się 30 marca 1915 roku w Grodnie. Był synem Juliana Tumieła i Jadwigi z domu Sygiel. W 1938 roku ukończył szkołę oficerską w stopniu podporucznika. Po wybuchu II wojny światowej walczył w Wojsku Polskim. W listopadzie 1939 roku został ranny i uwięziony przez Sowieców na mocy paragrafu 58 w więzieniu w Białymstoku. Znalazł się tam jako więzień polityczny, „dowódca kontrewolucyjnej polskiej białogwardyjskiej bandy”.

Józef Tumiel w szeregach 2. Korpusu Polskiego w Egipcie, 1943 r. (fot. z zasobu AIPN)

Zwolniony na mocy amnestii po podpisaniu układu Sikorski-Majski w 1941 roku, pracował dla polskiej ambasady w Moskwie, a następnie dołączył do armii gen. Andersa. Przeniesiony z nią na Środkowy Wschód, służył w Iranie, Iraku, Palestynie i Egipcie. Następnie walczył w szeregach 2. Korpusu Polskiego w kampanii włoskiej, za udział w której dostał Krzyż Pamiątkowy Monte Cassino oraz Gwiazdę Italii.

W poszukiwaniu nowego życia

Po zakończeniu działań wojennych 2. Korpus Polski został rozwiązany. Józef Tumiel nie wrócił do kraju, wstąpił do utworzonego przez rząd brytyjski Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia, mającego na celu przygotowanie żołnierzy polskich do życia cywilnego na terytorium Wielkiej Brytanii lub poza nią. W 1948 roku został zwolniony z armii w stopniu kapitana. Pozostając w Wielkiej Brytanii, do kwietnia 1949 r. pracował jako tłumacz i kierownik 14. magazynu pancernych wozów bojowych armii brytyjskiej w Burn (dystrykt Selby, Yorkshire). Później został przełożonym jego działu konserwacji. W 1950 roku był ponadto kierownikiem polskiego hostelu dla młodzieży w Londynie.

W związku z wejściem w życie brytyjskiej ustawy o przesiedleniu z 1947 roku, pod koniec 1950 roku Józef Tumiel przybył do Rodezji Północnej (od 1964 r. Zambia), gdzie pracował w zarządzie miasta Lusaka. Od 1958 roku był członkiem organizacji weteranów *Memorable Order of Tin Hats*. 12 maja 1960 roku uzyskał obywatelstwo Rodezji i Niasy. Pełnił funkcję przewodniczącego Związku Polaków w Lusace. W 1966 r. przeprowadził się do miasta Ndola w Zambii.

Dzięki staraniom Józefa Pilnera, szefa ochrony obozu dla polskich obywateli w Ndoli, polscy uchodźcy w Zambii postawili w latach 1939-1945 w Bwana Mkubwa pomnik upamiętniający pobyt Polaków na tych ziemiach. Pomnik ten został w 1966 roku uznany przez rząd Zambii za Pomnik Narodowy. Józef Tumiel jako manager w firmie *Jarrads Electrical Engineers & Contractors* przez lata dbał o konserwację tego polskiego monumentu.

W 1979 roku miał okazję poznać królową Wielkiej Brytanii Elżbietę II, która otworzyła w Lusace piątą konferencję szefów rządów Wspólnoty Narodów. W maju 1989 roku spotkał w Lusace papieża Jana Pawła II, podczas jego 41. podróży apostolskiej do Madagaskaru, Zambii i Malawi.

Wśród polskich odznaczeń otrzymanych przez Józefa Tumielą znalazły się: Krzyż Walecznych, Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, Medal Wojska oraz medal „Za udział w wojnie obronnej 1939”. Za zasługi wojenne Józef Tumiel został ponadto uhonorowany odznaczeniami brytyjskimi: Medalem Obrony, Medalem Wojny 1939–1945, Gwiazdą za Wojnę 1939–1945, Gwiazdą Italii oraz Gwiazdą Afryki.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)